

От областите в Гърция, където е разпространена зурната, първи по значимост регион за зурнаджийската традиционна практика е гръцка Македония. Според Хьорбургер през 60-те години на XX век най-много зурнаджии има в северните части на областта, граничещи с Югославия и България, докато в Южна Македония традицията замира [Hoerburger, 1976:33].

Терсненни проучвания на зурнаджийската музика в Гърция през 60-те и 70-те години на XX век регистрират междуетничен репертоар, който обслужва празниците на гърци, роми, турци, славяни, армъни, албанци [Brandl, 1996:17], но неизменно съдържа ориенталски мотиви и названия както в танцовата музика, така и в други музикални жанрове (на трапеза, за съпровод на борби) [Hoerburger, 1976:33-34].

Информация за зурнаджийската традиция се среща в редица исторически извори, отнасящи се до територията на днешна Република Македония, в които музикантите най-често са определяни като *цигани*, свирещи на различно по етническа принадлежност население.

В “Сведения на Атанас Шопов за бита и културата на българското население в някои райони на Македония” от 1893 г. при информацията за музиката в Битолския край се дава описание на *хоро* по време на панаир. Битолски моми и ергени играят на музика, в която основни инструменти са “огромни тъпани, които заглушаваха въздуха на доста почтено разстояние”. Очевидецът споменава и за гайди и зурни с уговорката, че били “по-редки” [Шопов, 1992:414].

Две години по-късно Васил Кънчов прави етнографско описание на областите Дебърца и Железнец (планински котловини на север от Охрид в южната част на Шар планина). Според него различни музикални инструменти, сред които зурната, се употребяват от представители на определени етнически групи: “Сватбите по тия места стават с голяма тържественост и се протакат по цяла неделя. Всеки ден се играе вечерта хоро... По сватбите свирят цигане със зурли и тъпани и българи с гайди и кавали” [Кънчов, 1992:477].

Специално внимание на сватбите в района на Галичник, в музиката на които важна роля има зурната, отделя чешкият музиколог, художник и писател Лудвиг Куба. Наблюденията му са правени по време на Първата световна война и са публикувани за първи път през 1925-1927 г. Според Куба в тази част на Македония сватбите започват в седмицата след Петровден. Като описва подробно сватбения обред, продължаващ цяла седмица, Куба отделя специално внимание на мястото на инструменталната музика, представена от оркестър от зурни и тъпан в него. Зурнаджийската музика оповестява началото на сватбената церемония – предварителните празненства в дома на младоженеца и следващите ги покани *на строй, на вода и на сватиу*. В понеделник сутринта изследователят за първи път чува зурнаджийската музика и описва впечатленията си така: “...изведнъж въздухът се разтресе от мощен тътен, който беше усилен до невероятен рев от отекващите планини. “Вероятно така би звучал пасаж от внушителната симфония на Световната война” – помислих си аз и не сгреших напълно. “Тъпаните забиха” – гласеше една местна народна песен. Цигански оркестри от Кичево, Гостивар и Тетово свиреха пред къщите на младоженците, булките и сватове. Те се състояха само от два елемента: два или три големи тъпана и два или три ориенталски кларинета, наречени “зурли”. Тъпаните се биеха с най-голямо възможно умение, но и с най-голямата възможна сила. Когато се присъединиха острите и пронизващи “зурли” с ориенталски мелодии, аз си